

enkele Indonesische havenarbeider aan het werk was). 'De volgende dag', aldus een oorlogsvrijwilliger¹,

'ging het in convooi . . . dwars door Batavia naar . . . de zuidoostelijke rand van Meester Cornelis. De Hollanders dachten als bevrijders te worden binnengehaald. Toen ze de stad binnenreden, juichten ze, zwaaiden naar de bevolking en sommigen strooiden met de pas ontvangen sigaretten, zoals ze dat de Geallieerde bevrijders hadden zien doen. Maar de stad zag er leeg, verwaarloosd en vervallen uit en de weinige Indonesiërs die zich op straat vertoonden, reageerden in het geheel niet op ons gejuich.'

Niet anders was het in Semarang. De inheemse bevolking zag de vrachtauto's met de eerste Nederlandse militairen, aldus een verslag, 'zonder enig enthousiasme langs rijden, de houding was van onverschillig tot stug' en die militairen voelden zich de eerste weken 'als een kat in een vreemd pakhuis.'²

Spoedig eisten de acties alle aandacht op.

De eenheden van het Indonesische leger en de *pemoeda*-eenheden hadden, nadat in november '45 de gevechten in Soerabaja en in december die bij de evacuatie van de kampcomplexen Ambarawa en Banjoebiroe waren geëindigd, de Britse divisies over het algemeen met rust gelaten, maar na de aankomst van de bataljons oorlogsvrijwilligers wijzigden zij hun tactiek: deze bataljons en de inmiddels gevormde Knil-bataljons werden van meet af aan aangevallen, zulks vooral in nachtelijke acties. 'In alle steden' (bedoeld worden Batavia, Buitenzorg, Bandoeng³, Semarang en Soerabaja), aldus een geschiedenis van de bataljons oorlogsvrijwilligers, 'werd in meer of mindere mate gevochten en vrijwel iedereen: infanterist, schrijver, kok of chauffeur, deed dienst in de frontsector.'⁴ In die steden hadden de Indonesische militairen alle gelegenheid om zich te verbergen – met verlof van Christisons opvolger gaf generaal Spoor derhalve opdracht, de stadsgedeelten waar zich Indonesische militairen

¹ Aangehaald in J. A. A. van Doorn en W. J. Hendrix: *Het Nederlands-Indonesisch conflict. Ontsporing van geweld* (derde druk, 1985), p. 270 (verder aan te halen als: van Doorn en Hendrix). ² *Tussen sawahs en bergen. Het leven van de soldaat in de Tijgerbrigade* (1950), p. 9. ³ Begin april werd een gemengde brigade van Knil- en Koninklijke Landmacht-eenheden door de lucht naar Bandoeng vervoerd en enige tijd later, nadat op de Grote Postweg tussen Batavia en Bandoeng bepaalde steunpunten waren gevestigd, kon men er toe overgaan om periodiek convooien die door pantserwagens en vliegtuigen geëscorteerd werden, dit gedeelte van de Grote Postweg te laten afleggen. ⁴ (Dep. van defensie, Hoofdkwartier van de Generale Staf, Sectie Krijgsgeschiedenis) B. C. Cats: *De LIB's [Light Infantry Battalions] in de tropen* (1961), p. 13.